

# EPIZÒD : ENÈJI

MO JODI A : ENÈJI

## REZIME EPIZÒD LA



Lili ak Tilou ap fè devwa rechèch sou enèji. Y ap chache konnen bagay ki itilize enèji ak sous enèji sa yo.



Twa timoun vle reyalize yon batri natirèl pou yon radyo. Madan Dominik, pwofesè syans yo a, ede yo reyalize batri a. Pou fè sa, yo itilize ponmtè, kuiv, zen, ak fil fè.

## POZE TIMOUN OU YO KESYON

1. Ki sa ki te pase nan Lakou Kajou jodi a ?
2. Ki sa ou te pi renmen ?
3. Ki diferan sous enèji ou aprann jodi a ?
4. Ki sa ou aprann sou enèji vèt ?

# FÈ AKTIVITE AK TIMOUN OU YO

**Nòt pou anseyan :** Gen plizyè sous enèji. Sous enèji diferan de fòm èneji. Sous la se kote enèji a sòti, fòm nan se jan enèji a manifeste. Enèji elektrik se yon fòm enèji. Solèy, van, oubyen deplasman dlo ka sèvi pou sous énèji. Yo rele sous sa yo renouvlab paske yo soti nan lanati e yo pa ka fini. Sous ki pa renouvlab yo se sa ki boule epi ou toujou ap achte plis, tankou gaz ki fè machin ak delko fonksyone.

## 1. Mo ki komanse ak lèt E

**Objektif :** Timoun nan ap kapab idantifye 3 mo ki dekri aktivite ki mande enèji ki kòmanse ak lèt E.

**Dire :** 10 minit

**Etap 1 :** Mande yon timoun ekri lèt E sou tablo a.

**Etap 2 :** Mande timoun yo site twa bagay y ap bezwen fè k ap mande yo depanse enèji ki kòmanse ak lèt E a.

**Men yon lide :** Etidye, Estènye, eseye.

**E NÈ JI**

## 2. Diferan sous enèji

**Objektif :** Timoun nan ap kapab idantifye 4 sous enèji.

**Dire :** 20 – 25 minit

**Etap 1 :** Rapple timoun yo kòman pou idantifye yon bagay itilize enèji.

**Nòt pou anseyan :** Enèji se sa ki pèmèt aparèy travay, epi enèji ka pwodui limyè ak chalè.

**Etap 2 :** Mande timoun yo kounya idantifye kèk bagay kote yo ye a ki itilize enèji.

**Men kèk lide:** anpoul, radyo, vantilatè, machin k ap pase.

**Etap 3 :** Kounye a, mande timoun yo ki sa ki pèmèt yo afime bagay sa yo itilize enèji?

**Men kèk lide:** anpoul la limen, radio a fè bri (mizik), donk l ap travay.

**Etap 4 :** Mande timoun yo idantifye sous ki bay enèji sa yo.

**Men kèk lide :** pil radyo (pa renouvlab), gazolin (pa renouvlab), pano solè (renouvlab).

## 3. Enèji renouvlab ak enèji ki pa renouvlab

**Objektif :** Timoun nan ap idantifye sous eneji ki renouvlab ak sa ki pa renouvlab.

**Dire :** 15 minit

**Etap 1 :** Ede timoun yo fè diferans ant eneji ki renouvle ak sa ki pa renouvle.

**Nòt pou anseyan :** Enèji renouvlab ka itilize aprè ou fin itilize l déjà, men eneji ki pa renouvlab ka itilize yon sèl fwa.- Sous eneji renouvlab egziste naturelman e yo renouvle tankou : solèy, van.

**Etap 2 :** Mande timoun yo idantifye sous eneji ki ka renouvle ak sa ki pa renouvle.

## 4. Kwit yon bagay ak enèji solèy la

Aktivite sa a ka yon demonstrasyon ki jan pou nou fè yon « fou solè » ak timoun. Solèy bay enèji ki ka pèmèt kuit manje.

**Objektif :** Timoun nan ap kapab fè yon fou solè pou kuit yon ze.

**Matelyèl :** Bwat katon, papye aliminyòm, yon papye nwa, yon plat an metal oswa yon ti mamit, 1 plastik klè ki pi laj pase bwat katon an, gwo tep, ze kri, sèl.

**Etap 1 :** Kouvri fon bwat la ak yon papye nwa.

**Etap 2 :** Kouvri rès andedan bwat la ak papye aliminyòm.

**Etap 3 :** Depoze plat la oswa ti mamit la nan fon bwat la. Mete tout nan solèy pou solèy bat andedan bwat la.

**Etap 4 :** Brase yon ze ak sèl, epi lage li sou plat la oubyen nan ti mamit la.

**Etap 5 :** Kouvri ak yon plastik klè pou chalè a ka rete andedan bwat la.

**Etap 6 :** Kite solèy bat ze a pandan 30 minit pou observe si ze a kwit.